

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

СВІТОВА ЕКОНОМІКА
ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Робоча програма
для студентів спеціальностей
291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії",
292 "Міжнародні економічні відносини"
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

УДК 339.9(07.034)

C24

Укладачі: І. П. Отенко

Н. О. Пархоменко

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу.

Протокол № 2 від 03.10.2017 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Світова економіка та міжнародні економічні відносини : робоча програма для студентів спеціальностей 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії", 292 "Міжнародні економічні відносини" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. П. Отенко, Н. О. Пархоменко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 57 с.

Визначено обсяги знань, які має опанувати студент відповідно до вимог освітньо-професійної програми. Відображено конкретний зміст навчальної дисципліни, послідовність та організаційно-методичні форми її вивчення, обсяг часу на різні види навчальної роботи, засоби і форми поточного та підсумкового контролю.

Рекомендовано для студентів спеціальностей 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії", 292 "Міжнародні економічні відносини" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 339.9(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2018

Вступ

Навчальна дисципліна "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" належить до складу нормативних для студентів спеціальностей "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" та "Міжнародні економічні відносини".

Поглиблення міжнародної господарської співпраці дозволяє використовувати світовий досвід щодо здійснення регіональних перетворень. Це обумовлює зростання ролі міжнародних економічних відносин та їхнє вивчення в контексті розвитку вітчизняної економіки.

Вивчення дисципліни "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" спрямоване на засвоєння тенденцій розвитку міжнародних економічних відносин і розвитку світового господарства країн світу; формування практичних навичок щодо аналізу подій у сучасних міжнародних економічних відносинах. Дисципліна спрямована на формування в студентів загальних основ з аналізу закономірностей та особливостей розвитку МЄВ, отримання необхідних знань з питань діяльності провідних країн у ЗЕД, особливостей міжнародних відносин.

Навчальна дисципліна "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" спрямована надати студентам спеціальностей "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" та "Міжнародні економічні відносини" повне уявлення щодо розвитку міжнародних економічних відносин, особливості зовнішньої торгівлі товарами та послугами, глобальних економічних проблем.

Програма навчальної дисципліни "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" містить два змістові модулі та 16 тем, які охоплюють теоретичні питання, практичні ситуації та завдання з вивчення еволюції міжнародних економічних відносин, характеристики світових ринків, тенденцій розвитку валютних відносин, особливостей здійснення міжнародних операцій.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 292 "Міжнародні відносини"	Базова	
Модулів – 1	Спеціальність 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" 292 "Міжнародні економічні відносини"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		5-й	5-й
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 5	Освітній ступінь: бакалавр	32 год	16 год
		Практичні	
		32 год	16 год
		Самостійна робота	
		86 год	118 год
		Вид контролю	
		Екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 74 %;

для заочної форми навчання – 27 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" є формування у майбутніх фахівців системи спеціальних знань з проблем розвитку та сучасного стану між-

народних економічних відносин (МЕВ) для фундаментальної та спеціальної освіти та для практичної діяльності за фахом. Ознайомити студентів з основними тенденціями та проблемами міжнародних економічних відносин, виробити навички аналізу закономірностей та особливостей розвитку світового ринку.

Завданням вивчення дисципліни "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" є набуття теоретичних знань з питань: сутності МЕВ, їхньої еволюції, чинників і рівня розвитку; засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів і явищ сучасного світового економічного розвитку; знати форми МЕВ, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій; уміння творчо аналізувати стан і тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначення проблем і перспектив їхнього розвитку.

Предмет навчальної дисципліни "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" є світове господарство в цілому як системи та економіка окремих його частин, тобто країн та регіонів.

Необхідною навчальною базою дисципліни є засвоєння знань з попередніх навчальних дисциплін, таких як "Політична економія", "Філософія", "Статистика", "Менеджмент", "Основи фінансів", "Мікроекономіка та Макроекономіка" тощо. Знання цих дисциплін і сформовані навички під час їхнього вивчення дають студентам можливість оволодіти знаннями теоретичних положень теорії міжнародних економічних відносин, сформувати вміння та навички практичної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**: зміст найважливіших категорій і понять світової економіки та міжнародних економічних відносин; етапи розвитку міжнародних економічних відносин; характер та особливості сучасного світового господарства;

вміти: характеризувати сутність та специфіку МЕВ; застосовувати в практичній діяльності основні поняття й категорії МЕВ; аналізувати процеси та явища світового господарства; аналізувати інформацію щодо подій у сфері міжнародних економічних відносин.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

**Професійні компетентності, яких набувають студенти після
вивчення навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
CEiMEB* 1	Володіти основними поняттями міжнародних економічних відносин	Здатність до аналізу процесів розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин
		Здатність до визначення особливостей сучасних міжнародних економічних відносин
CEiMEB2	Володіти знаннями про основні фактори виробництва у світовій економіці	Здатність до аналізу основних засад та тенденцій МEB
		Здатність до аналізу світових ринків
		Здатність до застосування методів аналізу світового господарства
CEiMEB3	Володіти методикою аналізу міжнародних ситуацій з МEB	Здатність до визначення зовнішньоекономічних стратегій країн світу
		Здатність до аналізу глобальних економічних проблем

* CEiMEB – світова економіка та міжнародні економічні відносини.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні засади міжнародного співробітництва

Тема 1. Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства

Предмет вивчення дисципліни "МEB", його місце серед інших економічних дисциплін; структура й логіка викладання. Значення в підготовці спеціалістів. Мета, завдання й нові підходи до вивчення дисципліни, його інформаційно-методичне забезпечення.

МEB як економічна категорія. Суттєвість МEB, їхнє значення, об'єктивна основа й передумови розвитку.

Рівні розвитку МEB: функціональні, економічні, територіальні, за суб'єктами діяльності.

Особливості розвитку МЄВ на сучасному етапі. Роль МЄВ у процесі інтеграції України в систему світогосподарських зв'язків.

Тема 2. Світове господарство (СГ) та особливості його розвитку. Типологія країн світу та роль окремих їхніх угруповань у СГ і МЄВ

Світове господарство: сутність, елементи й суб'єкти, формування, фактори розвитку. Міжнародна господарча взаємодія. Якісний і кількісний аспекти розвитку СГ. Головні тенденції формування СГ, рівні й цикли його розвитку.

Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу та їхня типологія. Регіональний принцип групування й головні регіональні групи країн світу.

Соціально-економічний принцип систематизації країн світу. Країни Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР). Три центри економічного розвитку. Малі привілейовані нації. Країни переселенського капіталізму. Країни середнього рівня розвитку.

Країни, що розвиваються: поняття, загальні риси та місце у світовій економіці. Соціально-економічна структура. Країни з перехідною економікою, формування їхніх економічних угруповань і проблеми інтеграції у світову ринкову економіку. Країни централізованого планування.

Місце окремих угруповань країн у СГ і МЄВ. Провідне значення промислово розвинених країн. Проблема ліквідації економічної відсталості й неокolonіальної залежності країн, що розвиваються, особливості їхніх МЄВ. Реалізація Нового Міжнародного економічного порядку (НМЕП). Проблеми інтеграції у світове господарство країн з перехідною економікою, зміни в розвитку їхніх МЄВ.

Тема 3. Міжнародний поділ праці

Сутність та фактори міжнародного поділу праці. Види міжнародного поділу праці. Форми й напрями розвитку міжнародної спеціалізації та кооперування виробництва. Основні тенденції міжнародного поділу праці. Проблеми участі України в міжнародному поділі праці.

Тема 4. Середовище розвитку МЄВ

Поняття середовища МЄВ, його структура й особливості. Природно-географічне середовище, основні його складові впливу на розвиток МЄВ.

Економічне середовище формування МЄВ, стан ринкових відносин країн й особливості їхніх взаємовідносин. Економічні регулятори МЄВ.

Політико-правове середовище. Особливості взаємодії політики й економіки в МЄВ. Політичні інтереси країн та регіонів. Політична стабільність і політичні ризики. Міжнародний тероризм як фактор формування політичного середовища. Правові регулятори МЄВ.

Соціально-культурне середовище та його значення в розвитку МЄВ. Інфраструктура сучасних МЄВ. Роль транспорту й інформаційно-комунікаційних систем у розвитку МЄВ.

Підходи до вивчення впливу МЄВ на діяльність міжнародних компаній. Побудова матриці можливостей діяльності в міжнародному бізнес-середовищі.

Конкурентний бенчмаркетинг в міжнародному бізнес-середовищі. Методи аналізу міжнародного середовища. Головні причини і наслідки збільшення взаємної торгівлі відповідно до розвитку міжнародного середовища.

Тема 5. Міжнародні торговельні відносини

Зростання ролі міжнародної торгівлі (МТ) на сучасному етапі МТ – визначальна форма МЄВ. Основні фактори зростання міжнародного товарообігу. Особливості розвитку МТ. Вплив НТР на структуру міжнародної торгівлі. Зміни в товарній структурі МТ. Стандартизація товарів на світовому ринку. Міжнародні товарні номенклатури. Штрихові коди. Міжнародна асоціація товарної нумерації в Європі EAN International. Асоціація "EAN-Україна".

Регіональна структура (географічний розподіл) МТ. Структура світового товарообігу за соціально-економічними угрупованнями країн. Головні причини й наслідки збільшення взаємної торгівлі промислово розвинених країн. Роль країн, що розвиваються в МТ. Місце нових індустріальних країн (НІК) у світовій торгівлі. Країни з перехідною економікою в МТ. Проблеми реструктуризації зовнішньої торгівлі нових незалежних держав (ННД).

Монополізація світової торгівлі. Діяльність ТНК і конкурентна боротьба на світовому ринку. Види товарних ринків за ступенем монополізації. Закритий і відкритий сектори світового ринку, їхні особливості.

Кон'юнктура товарних ринків – сутність, фактори формування й розвитку, система показників вивчення й основні форми прояву.

Види та форми МТ. Зустрічна торгівля. Міжнародні торги (тендери). Міжнародні ярмарки та виставки. Міжнародні аукціони. Особливості біржової торгівлі, її еволюція, організація та функції. Біржові товари. Найбільші міжнародні товарні біржі, їхній вплив на міжнародну торгівлю. Види біржових угод. Консигнаційна торгівля.

Особливості розвитку зовнішньоторговельної політики держав та регіонів. Протекціонізм і лібералізація торгівлі. Засоби зовнішньоторговельної політики. Прояви дискримінації в МТ. Регіональне торговельне співробітництво.

Регулювання міжнародних торговельних відносин. Діяльність міжнародних торгових організацій. ГАТТ (Генеральна угода щодо тарифів і торгівлі) та ЮНКТАД (Конференція ООН з питань торгівлі й розвитку). Перетворення ГАТТ на Світову організацію торгівлі (СОТ). Реорганізація КОКОМ (Координаційна Рада з експортного контролю). Значення торгових договорів і угод у сучасних умовах. Діяльність Міжнародної торгової палати. Передумови і особливості участі України в МТ.

Тема 6. Міжнародна торгівля послугами

Значення світового ринку послуг, передумови його формування. Специфічні риси міжнародної торгівлі послугами, її динаміка, структура й географічні напрями.

Стан та перспективи міжнародної торгівлі ліцензіями та ноу-хау. Види ліцензійних угод. Сучасні умови й фактори міжнародного обміну технологіями, форми їхньої передачі. Значення й обсяги міжнародної торгівлі ліцензіями. Особливості підготовки, оформлення й реалізації ліцензійних угод, головні країни-експортери ліцензій. Внутрішньофірмова ліцензійна торгівля.

Міжнародний лізинг, його види. Лізинг за терміном оренди. Особливості рентингу. Головні країни-експортери лізингових послуг. Значення міжнародного лізингу. Міжнародні інжинірингові та консультаційні послуги. Туристські послуги на світовому ринку. Міжнародні туристські потоки. Фактори розвитку міжнародного туризму. Страхові послуги. Франчайзинг у системі міжнародних послуг. Франчайз "торгова марка". Регулювання умов використання товарних знаків, Мадридська угода про їхню міжнародну реєстрацію. Україна на міжнародному ринку послуг.

Тема 7. Ціноутворення в міжнародній торгівлі

Ціноутворення на світовому ринку. Ціна як важливий показник кон'юнктури товарних ринків. Інтернаціональна вартість і світова ціна, її оз-

наки. Ціноутворювальні фактори. Множинність цін на світовому ринку. Рівні світових цін. Інформаційна система світових цін товарних ринків. Проблеми нееквівалентного обміну. Поняття "умови торгівлі" та його економічний зміст.

Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво

Загальні передумови розвитку міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності. Міжнародний рух капіталу. "Інвестиційний клімат". Види зарубіжних інвестицій, їхні масштаби. Зміни питомої ваги головних економічних центрів у вивозі капіталів. Основні потоки міжнародного капіталообміну. Особливості регулювання руху капіталу, вплив ТНК на його переміщення. Вивіз капіталу як фактор інтенсифікації міжнародної інвестиційної та виробничої діяльності. Іноземні інвестиції в економіці України.

Головні форми виробничого співробітництва. Роль НТР у його поглибленні. Міжнародна спеціалізація виробництва. Міжнародне виробниче кооперування. Співробітництво на компенсаційній основі.

ТНК – головні суб'єкти міжнародної виробничої й інвестиційної діяльності, їхня суттєвість й еволюція, сучасна стратегія. Типи монопольних об'єднань. Роль внутрішнього коопераційного обміну. Протиріччя між ТНК і національно-державною формою політичної організації суспільства. Регулювання діяльності ТНК.

Спільні підприємства (СП). Передумови й особливості розвитку спільного підприємництва. Організаційно-правові й економічні форми створення та функціонування СП. Масштаби, рівень і динаміка розвитку СП. Вільні економічні зони. Класифікація ВЕЗ, особливості функціонування. Діяльність ВЕЗ у різних країнах.

Передумови розвитку міжнародної підприємницької діяльності в Україні.

Змістовий модуль 2

Рух факторів виробництва у світовій економіці. Міжнародна економічна інтеграція та глобалізація

Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили

Поняття міжнародної міграції робочої сили, її економічна природа, рушійні сили й етапи розвитку. Масштаби, форми й основні тенденції роз-

витку сучасних міграційних процесів. Види міжнародної міграції. Міжнародний ринок спеціалістів високої кваліфікації ("золотих комірців") і проблема "відпливу умів". Роль НТР у розвитку міграції робочої сили, наукових й інженерно-технічних кадрів. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції. Міжнародна міграція робочої сили й платіжні баланси країн.

Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили, головні регіони й центри її міжнародного тяжіння й експорту. Міжнародні монополії та ринок праці. Форми та засоби експлуатації робочих-іммігрантів. Вплив міжнародної економічної інтеграції на інтернаціоналізацію ринку праці.

Державне та міжнародне регулювання трудової міграції. Міжнародна організація праці (МОП) та її роль у вирішенні питань безробіття й захисту прав трудівників. Програми стимулювання еластичності ринку праці й забезпечення зайнятості населення. Гнучкість ринку праці. Проблеми трудової міграції та ринку робочої сили в Україні.

Тема 10. Міжнародні науково-технічні зв'язки

Передумови науково-технічного співробітництва (НТС). НТС як форма МЄВ. Традиційні та нові форми НТС країн світу. Вплив НТР на розвиток міжнародного НТС. Міжнародний рух технологій і механізм її передачі. Сумісні наукові дослідження. Міжнародні науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР). Обмін науково-технічними досягненнями й досвідом. Взаємні консультації з основних питань НТС. Розробка науково-технічних прогнозів. Співробітництво в галузі науково-технічної інформації, винахідництва та патентної справи. Сумісні наукові дослідження щодо захисту навколишнього середовища, в медицині, освоєнні космосу й Світового океану.

Комерційний зміст науково-технічних відносин. Розвиток торгівлі ліцензіями та ноу-хау. Захист інтелектуальної власності.

Інтернаціоналізація НТС. Міжнародні науково-технічні програми. Проблеми НТС у діалозі "Схід – Захід". Перспективи включення науково-технічного потенціалу України у міжнародні науково-технічні зв'язки.

Тема 11. Світова валютна система і валютні відносини

Національні, міжнародні та світова валютні системи, їхня сутність й елементи. Поняття валюти та її види. Конвертованість валют. Валютний

курс, його види. Валютний паритет. Крос-курс. Основні валютні операції. Котирування валют.

Еволюція світової валютної системи. Перехід від золотого стандарту до вільного курсу. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська та Ямайська валютні системи. Європейська валютна система. Валютно-фінансова система країн ЄС.

Сутність валютно-фінансових відносин і механізм міжнародних розрахунків. Платіжний і розрахунковий баланси, їхня структура. Баланс міжнародної заборгованості, її види. Нестабільність міжнародних розрахунків й основні проблеми платіжних балансів країн світу.

Тема 12. Міжнародні розрахунки

Сутність, способи та умови здійснення міжнародних розрахунків. Роль банків та їхніх кореспондентських рахунків в організації та проведенні міжнародних платежів. Ризики в зовнішньоекономічній діяльності, способи їхнього усунення. Особливості використання в міжнародній сфері основних форм розрахунків.

Недокументарні форми розрахунків: авансовий платіж, банківський переказ, оплата після відвантаження, платіж на відкритий рахунок, платежі за чеками, пластиковими картками та векселями.

Документарні форми розрахунків: міжнародні розрахунки за допомогою акредитиву, міжнародні розрахунки за допомогою інкасо.

Тема 13. Міжнародний рух капіталу

Міжнародний рух капіталу як форма МЄВ. Різновиди формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів (СРПК), його функції. Різновид операцій на СРПК. Світовий грошовий ринок і ринок цінних паперів. Операції сек'юритизації.

Сутність й особливості розвитку євроринку. Євровалюта. Фактори розвитку євроринку та його сектори.

Міжнародні фінансові центри, передумови їхнього функціонування. Податкові гавані. Офшорні зони. Валютна й інституціональна структура СРПК. Система СВІФТ.

Регіональні зміни у сфері зовнішніх позичань. Проблема заборгованості та значення іноземних кредитів для економічного розвитку України.

Тема 14. Міжнародні інтеграційні процеси

МЕІ – закономірність розвитку СГ і МEB. Сутність, цілі та значення МЕІ, основні риси. Передумови й фактори розвитку МЕІ як якісно нового рівня МEB. Головні учасники й організатори процесу МЕІ, його сучасні особливості. Форми МЕІ. Етапи формування міжнародних економічних інтеграційних угруповань.

Світові інтеграційні процеси й Україна. Регіональний характер МЕІ як її особливість. Регіональні інтеграційні об'єднання промислово розвинених країн.

Об'єктивні передумови, політичні й економічні цілі, основні етапи розвитку Західноєвропейської економічної інтеграції. Єдність економічної системи країн ЄС. Особливості розвитку аграрної сфери. Створення західноєвропейської моделі єдиного промислового й науково-технічного розвитку. Єдина науково-технічна політика. Європейська валютна система. Інституціональна структура й політико-правові механізми ЄС. Політика ЄС відносно третіх країн та їх угруповань. Проблеми подальшого розширення ЄС. Україна та ЄС.

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). ЄС – ЄАВТ.

Північноамериканська економічна інтеграція. Формування північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА). США у світових інтеграційних процесах. Глобальна політика США щодо процесів європейської економічної інтеграції. Особливості економічних відносин з країнами АТР.

Інтеграційні процеси в економіці країн, що розвиваються. Роль МЕІ у здійсненні НМЕП.

Особливості економічної інтеграції країн Латинської Америки. Розвиток регіональних і субрегіональних інтеграційних угруповань. Латиноамериканська асоціація Інтеграції (ЛААІ). Договір басейну Ла-Плати, Андська група й Амазонський пакт. Центральнаамериканський спільний ринок (ЦАСР). Співробітництво Карибського басейну (КАРІКОМ). Латиноамериканська економічна система (ЛАЄС). Спільний ринок країн Південного конусу (МЕРКОСУР). Проблеми й перспективи створення системи колективних економічних дій у Латинській Америці.

Проблеми розвитку регіонального економічного співробітництва в Африці. Основні економічні угруповання країн Африки. Економічне співробітництво західно-африканських держав (ЕКОВАС). Митний, а також економічний союз Центральної Африки (ЮДЕАК), його трансформація в економічний і валютний союз Центральної Африки (ЕВСЦА). Спіль-

ний ринок країн Магрибу. Спільний ринок Східної та Південної Африки (КОМЕСА). Співробітництво розвитку Півдня Африки (САДК). Проблеми формування Африканського економічного співробітництва. (АфЕС).

Особливості розвитку економічної інтеграції в країнах Азії. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (СААРК). Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС). Рада співробітництва арабських держав Перської Затоки (РСАДПЗ).

Проблеми розвитку економічної інтеграції в східноєвропейських країнах у нових умовах переходу до ринкової економіки, створення нової моделі економічної інтеграції. Східноєвропейське співробітництво та вільна торгівля (СЕВТ). Вишеградська група. Центральноевропейська асоціація вільної торгівлі (ЦЕФТА). "Карпатський єврорегіон". Чорноморське економічне співтовариство. Економічний союз країн СНД. Центральное-азіатське економічне співробітництво (ЦАЕС). Євразійське економічне співробітництво (ЄврАзЕС). Співтовариство Росія-Білорусь.

Україна й інтеграційні угруповання країн.

Тема 15. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин

Глобальні й регіональні проблеми сучасності та загальні проблеми МЄВ. Соціально-економічні та політичні особливості розвитку МЄВ сучасного періоду: від конфронтації до співробітництва. Нові горизонти європейського співробітництва. Країни "третього світу" в системі МЄВ. Суперечності НМЕП і його еволюція. Загострення діалогу "Північ – Південь". Ісламський фактор розвитку МЄВ. Проблеми інтеграції нових незалежних держав (ННД) у світові міжнародні зв'язки. Фактори посилення економічної взаємозалежності країн, спільність конкретних економічних інтересів. Проблеми зовнішньої заборгованості в МЄВ. Форми, структура й масштаби зовнішньої заборгованості.

Лібералізація зовнішньої торгівлі – загальна проблема сучасних МЄВ. Розвиток транснаціонального бізнесу та необхідність контролю діяльності ТНК. Проблеми розвитку міжсистемних та внутрішньосистемних діалогів.

Глобальні проблеми сучасності: сутність, класифікація та процеси їхнього загострення. Демографічна проблема. Екологічна проблема. Військові проблеми. Проблеми нерівності розвитку країн світу. Міждержавне регулювання глобальних проблем.

Глобалізація світової економіки. Суперечливість процесу глобалізації: прогресивні та негативні наслідки. Фінансова глобалізація.

4. Структура навчальної дисципліни

Із початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни й формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				у тому числі					
		лекційні	практичні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	усього	лекційні	практичні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	виконання ІНДЗ	11	12
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади міжнародного співробітництва											
<i>Тема 1. Міжнародні економічні відносини (МЕВ) в системі світового господарства</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6

Продовження табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>Тема 2. Світове господарство та особливості його розвитку. Типологія країн світу та роль окремих їхніх угруповань у СГ і МЕВ</i>	9	2	2	–	5	9	1	1	–	–	7
<i>Тема 3. Міжнародний поділ праці</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6
<i>Тема 4. Середовище розвитку МЕВ</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6
<i>Тема 5. Міжнародні торговельні відносини</i>	9	2	2	–	5	9	1	1	–	–	7
<i>Тема 6. Міжнародна торгівля послугами</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6
<i>Тема 7. Ціноутворення в міжнародній торгівлі</i>	9	2	2	–	5	9	1	1	–	–	7
<i>Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6
Разом за змістовим модулем 1	67	16	16	–	35	67	8	8	–	–	51

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 2. Рух факторів виробництва у світовій економіці. Міжнародна економічна інтеграція та глобалізація											
<i>Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили</i>	9	2	2	–	5	9	1	1	–	–	7
<i>Тема 10. Міжнародні науково-технічні зв'язки</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6
<i>Тема 11. Світова валютна система і валютні відносини</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6
<i>Тема 12. Міжнародні розрахунки</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6
<i>Тема 13. Міжнародний рух капіталу</i>	8	2	2	–	4	8	1	1	–	–	6
<i>Тема 14. Міжнародні інтеграційні процеси</i>	16	4	4	–	8	16	2	2	–	–	12
<i>Тема 15. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин</i>	12	2	2	–	8	12	1	1	–	–	10
Разом за змістовим модулем 2	69	16	16	–	37	69	8	8	–	–	53
<i>Підготовка до екзамену</i>	10	–	–	–	10	10	–	–	–	–	10
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	2	–	–	–	2	2	–	–	–	–	2
<i>Екзамен</i>	2	–	–	2	–	2	–	–	2	–	–
Усього годин за модулем	150	32	32	2	86	150	16	16	2	118	

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни й формує вміння та навички їхнього практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно передбачає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, встановлення загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їхнім обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їхню перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади міжнародного співробітництва</i>	<i>Завдання 1. Світове господарство та особливості його розвитку</i>	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 2. Тенденції формування світового господарства</i>	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 3. Особливості міжнародного поділу праці</i>	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 4. Середовище міжнародних економічних відносин</i>	2	Основна: [1; 4 – 10]
	<i>Завдання 5. Міжнародна торгівля як провідна форма МЕВ</i>	2	Основна: [1; 4 – 11]. Додаткова: [12 – 18]

Закінчення табл. 5.1

1	2	3	4
	<i>Завдання 6.</i> Міжнародна торгівля послугами та особливості її регулювання	2	Основна: [1; 4 – 11]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 7.</i> Система методів регулювання міжнародної торгівлі відповідно до загальноприйнятих норм та правил	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 8.</i> Сутність і форми міжнародних корпорацій	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Рух факторів виробництва у світовій економіці. Міжнародна економічна інтеграція та глобалізація	<i>Завдання 9.</i> Оцінювання стану міграційних потоків	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 10.</i> Міжнародний трансфер технологій	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 11.</i> Режими встановлення валютних курсів	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 12.</i> Способи платежу та форми міжнародних розрахунків	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 13.</i> Оцінювання впливу прямих іноземних інвестицій на економіку країн їхніх донорів і реципієнтів	2	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 14.</i> Форми економічної інтеграції	4	Основна: [2; 3; 8]. Додаткова: [12 – 18]
	<i>Завдання 15.</i> Міжнародне співробітництво у вирішенні глобальних проблем сучасності	2	Основна: [2; 3; 8]. Додаткова: [12 – 18]
Разом годин за змістовими модулями		32	

5.1. Приклади типових практичних завдань

Змістовий модуль 2

Рух факторів виробництва у світовій економіці

Завдання 1. Визначте інвестиційну позицію України.

Завдання 2. Які з наведених прикладів інвестицій вважаються прямими, а які портфельними?

А. Український банк купив акції американської компанії на 25 млн дол. Загальна сума випуску акцій становить 600 млн дол.

Б. Польський банк купив будинок у Львові, в якому відкрив свою філію в Україні.

В. Харківський тракторний завод збільшив свою частку в статутному капіталі СП, яке зареєстроване в Білорусі, з 51 до 75 %.

Г. Українська фірма за дорученням клієнта з Великобританії купила 9 % поточного випуску акцій "Укртрансавто".

Д. Фірма "МакДональдс" відкрила ще один ресторан у Києві.

Е. Українсько-американський інвестиційний фонд розмістив 100 млн дол. в українських державних короткострокових зобов'язаннях та облігаціях державної позики.

Завдання 3. Яка з наведених нижче угод належить до портфельних інвестицій:

а) Харківський завод збільшив свою частку в статутному капіталі спільного підприємства в Казахстані зі збуту тракторів з 35 до 50 %;

б) ПриватБанк ввозить 100 млн дол. готівкою з США для забезпечення попиту на долари своїх клієнтів;

в) "Світоч" розміщує 5 млн дол. на короткостроковому депозиті в американському банку;

г) Укрсоцбанк вкладає 50 млн дол. в облігації американського інвестиційного фонду.

Завдання 4. Іноземні фірма має 40 % акцій підприємства А, які складають контрольний пакет. Вартість контрольного пакета дорівнює 400 тис. дол. Потім фірма 35 % акцій підприємства із 40 % передала іншій компанії. 30 % отриманих коштів витрачено на купівлю боргових зобов'язань держави. Кошти, що залишилися, фірма вкладає у нове виробництво, яке вона вирішила інвестувати з нуля, та яке надасть їй можливість знову здійснювати контроль над виробництвом.

Запитання: яким чином сформувалася нова структура інвестиційного портфеля іноземної фірми? Якою величиною виражаються її прями та портфельні інвестиції?

Завдання 5. Компанія "Кока-Кола", продає концентрат до Польщі. Однак польський уряд вводить новий імпорتنний тариф на ввезення кока-коли, щоб захистити польських виробників, а також збільшує податок на прибуток іноземних компаній. Яких заходів потрібно вжити "Кока-Колі", щоб: не поступитися долею польського ринку місцевим конкурентам; скоротити обсяг податків на прибуток, який виплачується в Польщі; гарантувати збереження активів в Польщі?

Завдання 6. "Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості країн для іноземного інвестора". Фірма А, штаб-квартира якої знаходиться в Великобританії, планує відкрити свою філію в якійсь із трьох країн: Німеччині, Чехії або Сербії. Філія має здійснювати торгівлю устаткуванням з Великобританії. Керівники головної компанії зібрали дані щодо основних факторів бізнес-середовища в цих країнах. Зробіть їхню оцінку та виберіть країну найбільш привабливу для відкриття філії ТНК.

Методика виконання завдання:

проаналізуйте переваги кожної країни за факторами бізнес-середовища, що розглядаються керівниками головної компанії;

дайте письмове обґрунтування переваг кожної країни й оцініть їх за десятибальною шкалою: суттєві (10б.), помірні (8б.), незначні (5б.), слабкі (2б.), відсутні (0б.)

результати аналізу занесіть до табл. 5.2.

підсумуйте бали кожної країни за дев'ятьма факторами А-З;

виберіть країну найбільш привабливу для відкриття філії ТНК відповідно до її місця в рейтингу.

Дані щодо основних факторів бізнес-середовища в Німеччині, Чехії та Сербії:

А. Курси національних валют змінюються так: найстабільніша відносно фунта стерлінгів (GBP) євро (1,45 EUR за 1 GBP), чеська крона схильна до інфляції близько 10 % на рік, а сербський динар стосовно фунта стерлінгів – від 20 до 30 % на рік.

Б. Для отримання кредиту в Німеччині під 15 % річних потрібно зареєструватися в ЄС, у Чехії розмір кредиту для малих фірм обмежений, 30 000 фунтів стерлінгів при ставці 16 %, в Сербії для отримання кредиту потрібно створити спільне підприємство за участю національного капіталу розміром 51 %.

В. У Німеччині продається устаткування, аналогічне запропонованому з Великобританії. Прогноз обсягу збуту на наступний рік – 500 млн євро (у поточному році було 490 млн євро). Є 300 конкурентів. У Чехії можна продати устаткування на 9 млн фунтів стерлінгів, тому що є 140 конкурентів із часткою ринку 200 млн фунтів стерлінгів. У Сербії сумарний обсяг ринку 300 млн фунтів стерлінгів. Його забезпечують 50 конкурентів, задовольняючи 95 % всіх потреб.

Г. Найнижчі ввізні мита в Німеччині, найвищі у Чехії.

Д. В Сербії середня заробітна плата становить 300 фунтів стерлінгів, у Німеччині – 1 500 фунтів стерлінгів, Чехії – 500 фунтів стерлінгів.

Е. Дохідність іноземного інвестування в Чехії становить 22 – 24 % річних, в Сербії – 20 %, у Німеччині – 18 %.

Є. Вартість оренди 1 м² офісного приміщення найвища в Німеччині, в Чехії – удвічі нижча, у Сербії – у 2,5 раза нижча.

Ж. У Німеччині є відділення англійського банку, який обслуговує фірму А, в Чехії в нього є банк-кореспондент, у Сербії банки не надають послуг з документарних операцій і не є членами системи швидкісного обміну інформацією щодо міжбанківських розрахунків (SWIFT).

З. Ризик державного перевороту в Німеччині й Чехії близький до нуля, а в Сербії досить високий.

Таблиця 5.2

Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості країн для іноземного інвестора

Оцінка факторів	Німеччина	Чехія	Сербія
А. Валютна стабільність			
Б. Умови отримання кредиту			
В. Рівень конкуренції на внутрішньому ринку			
Г. Рівень митного захисту внутрішнього ринку			
Д. Середня заробітна плата			
Е. Дохідність іноземного інвестування			
Є. Вартість оренди офісного приміщення			
Ж. Рівень розвитку банківського сектора			
З. Політична стабільність			
Всього:			

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 60 % (72 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (120 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних занять; підготовку до виступів; виконання індивідуальних завдань (вирішення індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт й інших форм поточного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 6.1.

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Теоретичні засади міжнародного співробітництва				
<i>Тема 1.</i> Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою	4	Фронтальне опитування, активна участь у виконанні практичних завдань	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 2.</i> Світове господарство та особливості його розвитку. Типологія країн світу та роль окремих їхніх угруповань у СГ і МЕВ	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	5	Комбіноване опитування, активна участь у виконанні завдань	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 3.</i> Міжнародний поділ праці	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	4	Фронтальне опитування, активна участь у виконанні практичних завдань	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 4.</i> Середовище розвитку МЕВ	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	4	Відпрацювання тем лекцій, виконання практичного завдання	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 5.</i> Міжнародні торговельні відносини	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	5	Захист завдання за темою, самодіагностика	Основна: [1; 4 – 11]. Додаткова: [12 – 18]

1	2	3	4	5
<i>Тема 6.</i> Міжнародна торгівля послугами	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою	4	Захист завдання за темою, самодіагностика	Основна: [1; 4 – 11]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 7.</i> Ціноутворення в міжнародній торгівлі	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи	5	Захист завдання за темою, самодіагностика	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 8.</i> Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	4	Тестування	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
Усього за змістовим модулем 1		35		
Змістовий модуль 2.				
Рух факторів виробництва у світовій економіці. Міжнародна економічна інтеграція та глобалізація				
<i>Тема 9.</i> Міжнародна міграція робочої сили	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	5	Захист завдання до самостійної роботи	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 10.</i> Міжнародні науково-технічні зв'язки	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	4	Захист практичного завдання	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 11.</i> Світова валютна система і валютні відносини	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	4	Виконання та захист практичного завдання	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]

1	2	3	4	5
<i>Тема 12. Міжнародні розрахунки</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до контрольної роботи	4	Комбіноване опитування	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 13. Міжнародний рух капіталу</i>	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою. Підготовка наукової статті, тез доповідей	4	Захист практичного завдання	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 14. Міжнародні інтеграційні процеси</i>	Пошук, підбір й огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою	8	Фронтальне опитування	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
<i>Тема 15. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин</i>	Підготовка до контрольної роботи	8	Письмова контрольна робота	Основна: [1; 4 – 10]. Додаткова: [12 – 18]
Усього за змістовим модулем 2		37		
<i>Підготовка до екзамену</i>		10		Основна: [1 – 11]. Додаткова: [12 – 18]
Усього за модулем		82		

6.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства

1. Чим зумовлено виникнення міжнародних економічних відносин?
2. Надайте визначення міжнародних економічних відносин.

3. Які чинники зумовили тенденцію до автономності науки про міжнародні економічні відносини?
4. Визначте основні принципи та закономірності сучасних міжнародних економічних відносин.
5. Що є об'єктом та предметом науки про міжнародні економічні відносини?
6. Як трансформувались теорії міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації?

**Тема 2. Світове господарство та особливості його розвитку.
Типологія країн світу і роль окремих їх угруповань
у світовому господарстві та міжнародних
економічних відносинах**

1. Визначте поняття світового ринку та його сутність.
2. Охарактеризуйте особливості розвитку та характерні ознаки світового ринку.
3. Поясніть поняття "світове господарство".
4. Охарактеризуйте процес виникнення й етапи розвитку світового господарства.
5. Яким чином поєднуються міжнародні економічні відносини у світовому господарстві?
6. Систематизуйте країни світу в світовій економіці.
7. Чим визначаються попит і пропозиція в міжнародній економіці?

Тема 3. Міжнародний поділ праці

1. Охарактеризуйте поняття міжнародної спеціалізації та визначте її види.
2. Визначте особливості міжнародного кооперування.
3. Визначте характерні риси сучасного світового ринку.
4. Поясніть сутність та характерні риси відкритої економіки.

Тема 4. Середовище розвитку МEB

1. Визначте особливості середовища розвитку міжнародних економічних відносин.
2. Надайте структуру середовища МEB.
3. Охарактеризуйте принципи організації міжнародних економічних відносин та зовнішньоекономічних відносин України.

Тема 5. Міжнародні торговельні відносини

1. Визначте особливості меркантилізму як предтечі теорії міжнародної торгівлі.
2. Назвіть значення та основні принципи теорій абсолютних і порівняльних переваг.
3. Охарактеризуйте суть, основні показники та структуру міжнародної торгівлі.
4. Визначте основні типи зовнішньоторговельної політики: їхні переваги та недоліки.
5. Порівняйте тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі.
6. Охарактеризуйте інструменти аналізу міжнародної торгівлі.
7. Надайте визначення та характеристику нетарифним методам регулювання міжнародної торгівлі.

Тема 6. Міжнародна торгівля послугами

1. Визначте специфічні риси міжнародної торгівлі послугами.
2. Виявіть сильні та слабкі сторони зовнішньої торгівлі послугами України.
3. Охарактеризуйте основні види торгових посередників.

Тема 7. Ціноутворення в міжнародній торгівлі

1. Визначте особливі риси ціноутворення в міжнародній торгівлі.
2. Охарактеризуйте методи міжнародної торгівлі.
3. Поясніть характер і режими торгової політики.
4. Визначте взаємозв'язок митного регулювання міжнародної торгівлі та ціноутворення в міжнародній торгівлі.

Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво

1. Надайте характеристику інвестицій у системі міжнародного руху капіталу.
2. Визначте мотиватори міжнародної інвестиційної діяльності.
3. Охарактеризуйте прямі іноземні інвестиції (ПІІ), чинники та аналіз впливу ПІІ на добробут окремих груп населення та країн у цілому.
4. Надайте класифікацію портфельних іноземних інвестицій.
5. Порівняйте теорії міжнародних інвестицій.

6. Охарактеризуйте види та напрями діяльності міжнародних корпорацій.
7. Поясніть правила міжнародного інвестування.

Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили

1. Визначте поняття, види, причини та соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції.
2. Охарактеризуйте світовий ринок трудових ресурсів й основні центри прийняття міжнародної робочої сили.
3. Надайте хронологію етапів розвитку міжнародної міграції трудових ресурсів.
4. Виявіть напрями та світові центри міграції робочої сили.
5. Наведіть аналіз кількісних показників міжнародної трудової міграції.
6. Визначте наслідки міжнародної міграції для мігрантів країн, що приймають та країн донорів.
7. Яким чином здійснюється державне регулювання міжнародної трудової міграції?
8. Чим забезпечуються міжнародно-правові основи міжнародної трудової міграції?
9. Яку роль відіграє Україна в світових міграційних процесах?

Тема 10. Міжнародні науково-технічні зв'язки

1. Визначте поняття, основні способи й форми міжнародної передачі технології.
2. Охарактеризуйте поняття інтелектуальної власності й правові форми захисту технологій.
3. Визначте особливості сучасного світового ринку технологій.
4. Надайте характеристику міжнародного науково-технологічного обміну: сутність, носії технології, економічна доцільність експорту та імпорту технології.
5. Порівняйте форми міжнародної передачі технології.
6. Яким чином здійснюється міжнародне та державне регулювання технології?
7. Порівняйте канали передачі технології.
8. Надайте оцінку міжнародної передачі технології.

9. Поясніть принципи міжнародного трансферту технології.
10. Яким чином здійснюється міжнародне технічне сприяння?

Тема 11. Світова валютна система й валютні відносини

1. Назвіть види валют і валютних курсів.
2. Охарактеризуйте значення й еволюцію розвитку світової валютної системи.
3. Порівняйте інструменти валютної політики.

Тема 12. Міжнародні розрахунки

1. Визначте поняття, принципи, цілі й основні форми міжнародного кредитування.
2. Надайте характеристику сучасним формам міжнародного кредитування.
3. Охарактеризуйте традиційні форми міжнародного кредиту.
4. Порівняйте основні форми міжнародного руху капіталу.
5. Назвіть особливості функціонування офшорних зон і компаній.
6. Охарактеризуйте міжнародні кредитно-фінансові інститути та їхню діяльність.

Тема 13. Міжнародний рух капіталу

1. Визначте суть і види міжнародного руху капіталу.
2. Назвіть відмінні риси та тенденції розвитку прямих і портфельних іноземних інвестицій.

Тема 14. Міжнародні інтеграційні процеси

1. Визначте передумови й основні форми міжнародної економічної інтеграції.
2. Поясніть особливості європейських інтеграційних процесів.
3. Виявіть характерні риси інтеграційних процесів у Північній та Латинській Америці.
4. Охарактеризуйте особливості інтеграційних процесів в Азії та Африці.

Тема 15. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин

1. Визначте характерні риси процесів глобалізації та регіоналізації як головних напрямів міжнародної економічної інтеграції.

2. Охарактеризуйте глобальні проблеми міжнародних відносин і можливі шляхи їхнього вирішення.

6.2. Рекомендована тематика наукових досліджень студентів

1. Особливості правового регулювання міжнародних економічних відносин на національному, міжнародному й наднаціональному рівнях.

2. Інфраструктура сучасних міжнародних економічних відносин.

3. Зовнішня торгівля України. Показники масштабів, структури, динаміки й результативності торгівлі.

4. Тарифне й нетарифне регулювання міжнародних торгово-економічних відносин.

5. Світовий ринок товарів і послуг, розвиток його структури. Україна на світовому ринку товарів і послуг.

6. Сутність й основні види міжнародної міграції робочої сили. Регулювання міжнародних міграційних процесів.

7. Особливості формування й розвитку світового ринку праці. Україна в світових міграційних процесах.

8. Міжнародна технічна допомога та її роль у розвитку світового господарства.

9. Світовий фінансовий ринок, його структура й тенденції сучасного розвитку.

10. Україна в процесах міжнародного руху капіталу.

11. Платіжний баланс України.

12. Проблеми й перспективи світової (глобальної) інтеграції.

13. Трансформація структури зовнішньоекономічних зв'язків України.

14. Спільне підприємництво в сучасному світовому господарстві.

15. Транснаціональні корпорації, їхнє місце та роль у світовому господарстві.

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи в формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так й інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, метод проектної роботи, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 8.1 і 8.2).

Таблиця 8.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією
<i>Тема 2.</i> Світове господарство та особливості його розвитку. Типологія країн світу та роль окремих їхніх угруповань у СГ і МЄВ	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією
<i>Тема 3.</i> Міжнародний поділ праці	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією
<i>Тема 4.</i> Середовище розвитку МЄВ	Проблемна лекція з питання "Порівняльна характеристика зовнішнього середовища країн-партнерів"
<i>Тема 5.</i> Міжнародні торговельні відносини	Міні-лекція "Регулювання міжнародної торгівлі"

1	2
Тема 6. Міжнародна торгівля послугами	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією
Тема 7. Ціноутворення в міжнародній торгівлі	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією
Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво	Проблемна лекція з питання "Діяльність транснаціональних корпорацій"
Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією
Тема 10. Міжнародні науково-технічні зв'язки	Проблемна лекція
Тема 11. Світова валютна система і валютні відносини	Міні-лекція з питання "Крос-курси валют". Супроводження лекції презентацією
Тема 12. Міжнародні розрахунки	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією
Тема 13. Міжнародний рух капіталу	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією
Тема 14. Міжнародні інтеграційні процеси	Проблемна лекція
Тема 15. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	Проблемна лекція, супроводження лекції презентацією

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень.

Лекції проблемного характеру передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту щодо виконання індивідуальних завдань, проектних робіт.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях.

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
<i>Тема 1.</i> Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства	Вивчення форм міжнародних економічних відносин	Робота в малих групах
<i>Тема 2.</i> Світове господарство та особливості його розвитку. Типологія країн світу та роль окремих їхніх угруповань у СГ та МЄВ	Визначення класифікації країн за методиками ООН та Світового банку	Робота в малих групах, мозковий штурм
<i>Тема 3.</i> Міжнародний поділ праці <i>Тема 11.</i> Світова валютна система і валютні відносини	Аналіз ситуацій із міжнародної спеціалізації та кооперування праці. Аналіз ситуацій щодо визначення крос-курсів валют	Аналіз ситуації
<i>Тема 4.</i> Середовище розвитку МЄВ <i>Тема 10.</i> Міжнародні науково-технічні зв'язки	Вивчення сучасних чинників впливу на МЄВ. Визначення переваг та недоліків міжнародного науково-технічного співробітництва	Мозковий штурм
<i>Тема 5.</i> Міжнародні торговельні відносини <i>Тема 15.</i> Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	Дискусія щодо вектору розвитку МЄВ. Дискусія щодо можливостей розв'язання глобальних проблем МЄВ	Метод сценаріїв
<i>Тема 6.</i> Міжнародна торгівля послугами <i>Тема 9.</i> Міжнародна міграція робочої сили <i>Тема 12.</i> Міжнародні розрахунки	Характеристика міжнародних торговельних відносин послугами. Аналіз міжнародних міграційних процесів. Аналіз форм міжнародних розрахунків	Аналіз ситуації, метод Дельфі
<i>Тема 7.</i> Ціноутворення в міжнародній торгівлі <i>Тема 8.</i> Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво	Аналіз експортних й імпорتنих цін. Обґрунтування мети, напрямів діяльності інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва	Аналіз ситуації

1	2	3
Тема 13. Міжнародний рух капіталу	Визначення впливу міжнародних процесів на рух капіталу.	Робота в малих групах,
Тема 14. Міжнародні інтеграційні процеси	Вивчення сучасних міжнародних інтеграційних процесів	мозковий штурм

Метод "Аналіз ситуації" (кейс-метод) навчає студентів ставити запитання, відрізнити факти від думок, виявляти важливі й другорядні обставини, аналізувати й приймати рішення.

Метод "Мозкового штурму" широко використовується для вироблення кількох рішень конкретної проблеми.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ імені Семена Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять й оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий / семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на заняттях;
- захист індивідуального завдання;
- проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;
експрес-опитування.

Підсумковий / семестровий контроль проводиться в формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою у ході розгляду виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності подання виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться один раз за семестр. Тест містить запитання одиничного та множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота проводиться один раз за семестр та складається з практичних завдань різного рівня складності відповідно до тем змістових модулів.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання поза-

аудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина й міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички та прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію й обробку, само-реалізуватися на практичних заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів із навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни й передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається з п'яти практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента й рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет складається з двох стереотипних, двох діагностичних та одного евристичного завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ імені Семена Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, набутих за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження щодо ліквідації академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, набутих за результатами підсумкової / семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності". Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься в залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково складає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію в складі трьох викладачів на чолі з завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого ухвалюється рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр

Спеціальність – "Міжнародні економічні відносини".

Семестр – 5

Навчальна дисципліна "Світова економіка

та міжнародні економічні відносини"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Завдання 1

Які показники, на ваш погляд, повністю характеризують рівень економічного розвитку країни?

Завдання 2

З'ясуйте до якого середовища розвитку МEB слід віднести наступне визначення: радикальні зміни в трудовій сфері, зумовлені економічними реформами в країні, об'єктивно вимагають перегляду методологічних підходів, що існують, урахування вже на етапі організації дослідження нових чинників, головними з яких є багатоманітність форм власності, нові управлінські практики, тиск ринку робочої сили, а також руйнування попередніх моральних норм праці та конституювання нового трудового етносу, нової сукупності ціннісних орієнтацій.

Завдання 3

Відомо, що ВВП України становив 544 153,0 млн грн, обсяг експорту послуг – 7 505,5 млн дол. США, експорту товарів 38 368,0 млн дол. США; імпорту послуг – 3 719,4 млн дол. США, імпорту товарів – 45 038,6 млн дол. США. Розрахувати експортну, імпортну та зовнішньоторговельну квоти, якщо середньорічний валютний курс 1 дол. США = 27,0 грн. На основі проведених розрахунків зробити висновок щодо рівня зовнішньоекономічної відкритості України.

Завдання 4

Розрахуйте окремі ціни товару згідно з переліком Міжнародних правил "Інкотермс 2010": ФАС (вільно уздовж борта судна), ФОБ (франко-борт, вільний на борту), СІФ (вартість, страхування, фрахт), ДДП (поставка зі сплатою мита) за наступними даними: відпускна (оптова) ціна підприємства-виробника продукції – 800 тис. грн; вартість перевезення товару до порту його відвантаження (постачальника) – 12 тис. грн; вартість вантажно-розвантажувальних робіт з доставкою товару вздовж борту судна (до борту судна) – 9 тис. грн; вартість доставки товару на борт судна (з урахуванням його транспортування й складування на судні) – 6 тис. грн; морський фрахт (провізна плата, платежі за перевезення) до порту поставки (призначення) товару – 1 тис. дол. (в даній задачі прийнятий курс 1 дол. = 27 грн); страхування – 5 %; вартість перевантаження в порту поставки товару – 300 дол.; мито (офіційні податки, збори та обов'язкові платежі) та оформлення спеціальних документів – 13 % (контрактної ціни або ціни СІФ); вартість перевезення товару до місця знаходження покупця (складу одержувача) – 200 дол. США.

Завдання 5

Припустимо, український експортер уклав у серпні 2017 року угоду на постачання за кордон цукру на 74 тис. дол. США. За час, який минув з моменту оплати, долар подорожчав з 26,5 гривень до 30,6 гривень за долар. Визначте, як це позначиться на економічному становищі експортера, якщо цукор він купує в Україні за твердими цінами?

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики. Алгоритм вирішення кожного завдання складається з окремих етапів, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їхнього вирішення оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (стереотипне) – 5 балів

- 2 – правильний методичний підхід до аналізу ситуації;
- 2 – правильне визначення складових у зазначеній міжнародній ситуації;
- 1 – оформлення завдання: обґрунтування, висновок.

Завдання 2 (стереотипне) – 7 балів

- 3 – правильний методичний підхід до аналізу ситуації;
- 2 – правильно визначено теорії міжнародних відносин;
- 2 – оформлення рішення завдання: обґрунтування, висновок.

Завдання 3 (діагностичне) – 9 балів

- 2 – обрання методично доцільного підходу, знання формул розрахунків;
- 3 – правильний арифметично розрахунок показників;
- 2 – формальність узагальнення вирішення завдання;
- 2 – обґрунтований висновок щодо значення отриманих показників.

Завдання 4 (діагностичне) – 9 балів

- 2 – правильний методичний підхід, знання формул розрахунків;
- 3 – правильний арифметично розрахунок показників (0,3 – за кожний показник);
- 2 – формальність узагальнення вирішення завдання;
- 2 – обґрунтований висновок щодо значення отриманих показників.

Завдання 5 (евристичне) – 10 балів

- 2 – володіння теоретичними знаннями та застосування базових понять у контексті поставленої проблеми;

3 – вміння розкрити сутність та обґрунтувати шляхи вирішення проблеми;

3 – застосування творчого підходу до вирішення поставленої проблеми;

2 – послідовність та аргументованість викладення матеріалу.

10. Розподіл балів, які набирають студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год	Методи та форми навчання	ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Максимальний бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 1.					26,0			
Теоретичні засади міжнародного співробітництва								
СЕІМЕВ*1	Володіти основними поняттями міжнародних економічних відносин	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства	Активне слухання	0,0
				2	Практичне заняття	Світове господарство та особливості його розвитку	Виконання та захист практичних завдань	3,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6	
	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Світове господарство та особливості його розвитку. Типологія країн світу та роль окремих їхніх угруповань у СГ і МЕВ	Комбіноване опитування	0,0
			2	Практичне заняття	Тенденції формування світового господарства	Виконання та захист практичних завдань, самодіагностика	3
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Міжнародний поділ праці	Опитування	0,0
			2	Практичне заняття	Особливості міжнародного поділу праці	Виконання та захист практичних завдань, самодіагностика	3
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Середовище розвитку МЕВ	Опитування	0,0
			2	Практичне заняття	Середовище міжнародних економічних відносин	Захист практичного завдання, самодіагностика	3,0
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Міжнародні торговельні відносини	Комбіноване опитування	0,0
			2	Практичне заняття	Міжнародна торгівля як провідна форма МЕВ	Захист практичного завдання, самодіагностика	3,0
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою		
6	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Міжнародна торгівля послугами	Комбіноване опитування	0,0	

Продовження табл. 10.1

1		2	3		4		5	6		
		7	CPC	2	Практичне заняття	Міжнародна торгівля послугами та особливості її регулювання	Захист практичного завдання, самодіагностика	3,0		
				4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи				
			Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Ціноутворення в міжнародній торгівлі	Комбіноване опитування	0,0		
				2	Практичне заняття	Система методів регулювання міжнародної торгівлі відповідно до загальноприйнятих норм і правил	Тестування, самодіагностика	3,0		
			CPC	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання				
			8	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво	Комбіноване опитування	0,0	
		2			Практичне заняття	Сутність і форми міжнародних корпорацій	Тестування, самодіагностика	5,0		
		CPC		4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання				
		Змістовий модуль 2. Рух факторів виробництва у світовій економіці. Міжнародна економічна інтеграція та глобалізація								34,0
		CEIMEB2	Володіти знаннями про рух факторів виробництв	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили	Комбіноване опитування	0,0
						2	Практичне заняття	Оцінювання стану міграційних потоків	Захист практичного завдання	3,0
					CPC	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Захист практичного завдання	

1	2	3	4		5	6	
Володіти знаннями про основні фактори виробництва в світовій економіці	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Міжнародні науково-технічні зв'язки	Активне слухання, складання конспекту	0,0
			2	Практичне заняття	Міжнародний трансфер технологій	Захист практичного завдання	3,0
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою		
	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Світова валютна система і валютні відносини	Комбіноване опитування	0,0
			2	Практичне заняття	Режими встановлення валютних курсів	Виконання та захист практичних завдань	3,0
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою		
	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Міжнародні розрахунки	–	0,0
			2	Практичне заняття	Способи платежу та форми міжнародних розрахунків	–	11,0
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи		
	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Міжнародний рух капіталу	Фронтальне опитування	0,0
			2	Практичне заняття	Оцінка впливу прямих іноземних інвестицій на економіку країн їхніх донорів і реципієнтів	Захист практичного завдання	3,0
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, виконання завдання до самостійної роботи за темою		

Закінчення табл. 10.1

1		2	3		4		5	6
СЄІМЕВЗ	Володіти методикою аналізу міжнародних ситуацій	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Міжнародні інтеграційні процеси	Фронтальне опитування	0,0
				2	Практичне заняття	Форми економічної інтеграції	Захист практичного завдання	3,0
			СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Фронтальне опитування	
		15	Ауд.	2	Лекція	Тема 15. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	Комбіноване опитування	0,0
				2	Практичне заняття	Міжнародне співробітництво щодо вирішення глобальних проблем сучасності	Захист практичного завдання	5,0
			СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Письмова контрольна робота	
СЕСІЯ		Ауд.	2	Перед-екзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40	
			2	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білета			
		СРС	10	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів			
Усього годин			150	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни				100
з них								
<i>аудиторні</i>			68	45 %	<i>поточний контроль</i>			60
<i>самостійна робота</i>			82	55 %	<i>підсумковий контроль</i>			40

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14 – 15	40	
3	3	3	3	3	3	3	5	3	3	3	11	3	11		

Примітка. T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Захист практичних завдань	Захист завдання до самостійної роботи	Перевірка есе, тез	Тестування	Письмова контрольна робота	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 2	2 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 3	3 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 4	4 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 5	5 тиждень	2,0	1,0	–	–	–	3
	Тема 6	6 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 7	7 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 8	8 тиждень	–	–	–	5	–	5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМ 2	Тема 9	9 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 10	10 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 11	11 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 12	12 тиждень	2,0	1,0	–	–	–	3
	Тема 13	13 тиждень	3,0	–	8	–	–	11
	Тема 14	14 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
		15 тиждень	3,0	–	–	–	–	3
	Тема 15	16 тиждень	–	–	–	–	5	5
Усього			40	2	8	5	5	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ (табл. 10.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента й іншої академічної документації.

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / І. В. Амеліна, Т. Л. Попова, С. В. Владимиров. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 256 с.
2. Багрова І. В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / за ред. І. В. Багрової, О. О. Гетьман, В. Є. Власик. – Київ : ЦНЛ, 2004. – 384 с.
3. Бахчеванова Н. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Н. В. Бахчеванова, С. М. Макуха. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 403 с.
4. Горбач Л. М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – Київ : Кондор, 2005. – 266 с.
5. Дахно І. І. Міжнародна економіка : навч. посіб. / І. І. Дахно – 2-ге вид., випр. і допов. – Київ : МАУП, 2006. – 248 с.
6. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. Я. Панкова, Н. Б. Даниленко. – 6-те вид., стер. – Київ : Знання, 2006. – 406 с.
7. Міжнародна економіка : підручник / А. П. Румянцев, Г. Н. Климко, В. В. Рокоча та ін. ; за ред. А. П. Румянцева. – Київ : Знання-Пресс, 2003. – 447 с.
8. Міжнародні організації : навч. посіб. / ред. Ю. Г. Козак, В. В. Ковалевський, З. Кутайн та ін. – Київ : ЦУЛ, 2007. – 440 с.
9. Мочерний С. В. Світове господарство в умовах глобалізації: монографія / С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, С. В. Фомішин. – Київ : Ніка-Центр, 2006. – 200 с.
10. Світовий бізнес : навч. посіб. / ред. Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2004. – 498 с.
11. Шутак І. Д. Правове регулювання міжнародних економічних відносин : навч. посіб. / І. Д. Шутак. – Київ : Аперта, 2012. – 412 с.

11.2. Додаткова

12. Багиев Г. Л. Международный маркетинг / Г. Л. Багиев, Н. К. Моисеева, С. В. Никифорова. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – 512 с.

13. Голуб Н. В. Україна та міжнародні організації : інформ.-довід. вид. / Н. В. Голуб, П. А. Клімкін. – Київ : Кондор, 2003. – 212 с.

14. Одягайло Б. М. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Б. М. Одягайло. – Київ : Знання, 2005. – 397 с.

11.3. Інформаційні ресурси

15. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

16. Офіційний сайт Міністерства Закордонних справ України. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua>.

17. Офіційний сайт ООН. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/index.html>.

18. Офіційний сайт Євросоюзу. – Режим доступу : <http://europa.eu>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Світова економіка та міжнародні економічні відносини" за Національною рамкою кваліфікацій України

50

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства					
Володіння основними поняттями світової економіки та міжнародних економічних відносин. Формування концепції розвитку міжнародних економічних відносин	Сутність поняття світова економіка та міжнародні економічні відносини. Етапи розвитку міжнародних економічних відносин	Знання об'єкта та предмету світової економіки. Закономірностей формування та розвитку міжнародних економічних відносин	Ідентифікувати характерні риси форм міжнародних економічних відносин під час розгляду міжнародних ситуацій	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації концепції розвитку світової економіки	Проводити консультативну функцію щодо ідентифікації характерних рис форм міжнародних економічних відносин

1	2	3	4	5	6
Тема 2. Світове господарство та особливості його розвитку. Типологія країн світу та роль окремих їхніх угруповань у світовому господарстві і міжнародних економічних відносинах					
Здатність до формування структури світового господарства	Структура світового господарства, типологія країн в системі міжнародних економічних відносин	Знання рівнів МЕВ та характерних особливостей світового господарства	Розпізнавати рівні міжнародних економічних відносин. Знати типи країн за методологією ООН та Світового банку	Презентувати характерні особливості сучасного світового господарства	Відповідальність за коректність побудови структури світового господарства
Тема 3. Міжнародний поділ праці					
Здатність проводити аналіз ситуацій щодо характеристики міжнародної спеціалізації та кооперування	Принципи міжнародного поділу праці	Знання особливостей міжнародного поділу праці в світі	Здійснювати відокремлення країн за критерієм спеціалізації	Презентувати аналіз сучасного міжнародного поділу праці	Самостійно проводити аналіз міжнародного поділу праці

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Середовище розвитку МEB					
Здатність проводити аналіз ситуацій щодо оцінки середовища розвитку МEB	Класифікація факторів середовища розвитку МEB	Знання сучасних чинників впливу на середовище розвитку МEB	Проводити визначення чинників зовнішнього середовища в МEB	Презентувати результати оцінки ситуацій	Самостійно проводити аналіз ситуацій щодо оцінки чинників зовнішнього середовища МEB
Тема 5. Міжнародні торговельні відносини					
Здатність до визначення суб'єктів міжнародних торговельних відносин, засобів регулювання міжнародної торгівлі	Типологія міжнародної торговельної діяльності. Класичні теорії міжнародної торгівлі. Інструменти регулювання міжнародної торгівлі	Знання форм міжнародної торгівлі та засобів її регулювання	Проводити оцінку форм міжнародної торгівлі, розраховувати основні показники	Надавати оцінку стану міжнародних торговельних відносин	Відповідати за адекватність вибору засобів регулювання міжнародної торгівлі
Тема 6. Міжнародна торгівля послугами					
Здатність проводити аналіз ситуацій щодо аналізу міжнародної торгівлі	Класифікація міжнародних торговельних послуг	Знання особливостей міжнародної торгівлі послугами	Проводити аналіз ситуацій щодо міжнародної торгівлі послугами	Презентувати результати аналізу ситуацій	Самостійно проводити аналіз ситуацій щодо аналізу міжнародної торгівлі

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Ціноутворення в міжнародній торгівлі					
Здатність до визначення структури цін у міжнародній торгівлі	Поняття та структура експортних та імпорتنих цін	Знання базисних умов постачання. Механізму встановлення експортних та імпорتنих цін	Визначати особливості ціноутворення в міжнародній торгівлі	Презентувати результати ціноутворення на експортну та імпорتنу продукцію	Приймати рішення щодо визначення експортних та імпорتنих цін
Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво					
Здатність до обґрунтування доцільності міжнародної інвестиційної діяльності	Особливості діяльності транснаціональних корпорацій	Особливості міжнародної інвестиційної діяльності. Найважливіші ознаки транснаціональних корпорацій	Визначати критерії діяльності транснаціональної корпорації	Презентувати аналіз роботи сучасних транснаціональних корпорацій	Приймати рішення щодо обґрунтованості міжнародної інвестиційної діяльності
Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили					
Здатність до визначення тенденцій міжнародної міграції робочої сили, засобів регулювання міжнародної міграції	Типологія міжнародної міграції. Інструменти регулювання міжнародної міграції	Знання особливостей міжнародного ринку праці	Проводити оцінку міжнародної міграції робочої сили	Надавати оцінку стану міжнародних міграційних процесів	Відповісти за адекватність вибору засобів регулювання міжнародної міграції

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Міжнародні науково-технічні зв'язки					
Здатність до визначення видів та форм міжнародних науково-технічних зв'язків	Основні особливості ринку міжнародного трансферу технологій	Знання характеристики міжнародних науково-технічних зв'язків	Визначати тип міжнародних ліцензій та патентів	Презентувати характерні риси міжнародних науково-технічних зв'язків	Проводити консультаційну функцію щодо визначення типу ліцензії
Тема 11. Світова валютна система і валютні відносини					
Здатність до характеристики світової валютної системи	Поняття світової валютної системи і валютних відносин	Знання еволюції валютних систем, крос-курсів	Визначати крос-курс	Ефективно формувати валютну політику	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення щодо валютного регулювання
Тема 12. Міжнародні розрахунки					
Здатність до визначення форм міжнародних розрахунків	Поняття та особливості міжнародних розрахункових документів	Знання особливостей міжнародних розрахунків	Проводити аналіз вибору форм міжнародних розрахунків	Презентувати результати аналізу вибору міжнародних розрахункових документів	Проводити консультаційну функцію щодо ідентифікації міжнародних розрахункових документів

1	2	3	4	5	6
Тема 13. Міжнародний рух капіталу					
Здатність до визначення особливостей міжнародного руху капіталу	Основні принципи, завдання та напрями міжнародного руху капіталу	Знання особливостей іноземного інвестування	Ідентифікувати вплив іноземних інвестицій на економіку країни	Формувати рейтинги інвестиційної привабливості країн	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення щодо впливу іноземних інвестицій
Тема 14. Міжнародні інтеграційні процеси					
Здатність до аналізу та оцінки сучасних міжнародних інтеграційних процесів	Поняття та сутність міжнародних інтеграційних процесів	Знання напрямів співпраці України й міжнародних організацій світового й регіонального рівнів	Визначати курс України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури	Ефективно формувати напрями зовнішнього розвитку України	Проводити консультативну функцію щодо напрямів співпраці України та міжнародних організацій
Тема 15. Глобальні проблеми міжнародних економічних відносин					
Здатність до аналізу та оцінки глобальних проблем міжнародних економічних відносин	Поняття глобальних проблем МЕВ	Знання переліку глобальних проблем МЕВ та напрямів щодо їх розв'язання	Визначати особливості вирішення глобальних проблем з МЕВ	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки шляхів розв'язання глобальних проблем МЕВ	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення щодо розв'язання глобальних проблем МЕВ

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	6
4. Структура навчальної дисципліни.....	15
5. Теми практичних занять	18
5.1. Приклади типових практичних завдань	20
6. Самостійна робота.....	23
6.1. Контрольні запитання для самодіагностики	26
6.2. Рекомендована тематика наукових досліджень студентів	31
7. Індивідуально-консультативна робота	31
8. Методи навчання	32
9. Методи контролю	35
10. Розподіл балів, які набирають студенти.....	41
11. Рекомендована література.....	48
11.1. Основна	48
11.2. Додаткова	48
11.3. Інформаційні ресурси.....	49
Додатки.....	50

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

**Робоча програма
для студентів спеціальностей
291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії",
292 "Міжнародні економічні відносини"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Отенко** Ірина Павлівна
Пархоменко Наталія Олександрівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *О. І. Черненко*

Коректор *Н. В. Грінченко*

План 2018 р. Поз. № 24 ЕВ. Обсяг 57 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А
*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*